

Tips vid besiktning av begagnad 505

Generellt

- Fråga om båten – vem har haft den tidigare, hur har den placerat sig på tävlingar, har den legat utomhus/inomhus på vintrarna, har den haft några större skador, hur är de i så fall reparerade, är tankarna täta osv. Om Du köper båt på distans – försök att få skriftliga svar samt be om bilder – detaljerade och högupplösta. Mycket kan bedömas från bilder.

Kontroll av skrov

- Om det är en äldre båt kan den ha balsa som distansmaterial (t.ex. äldre Kyrwood). Kontrollera gärna med fuktmätare att balsan inte sugit vatten. Vikten på båten ger också en bra indikation. Divinycell eller motsvarande nyare distansmaterial suger inte vatten på samma sätt, men kan också ta upp en del.
- Väg om möjligt skrovet. Segelklar båt utan segel ska väga min. 127,4 kg. Om båtens vikt ligger uppåt 140 kg kan det bero på fukt i distansmaterialet eller att båten är mycket reparerad. Normalt byggs båten under minimivikt och mäts in med kompensationsvikter. På nyare båtar kan det röra sig om upp till 10 kg blyvikter.
- Kontrollera om det finns sprickor runt centerbordslådan, under mastfoten, vid roderinfästningen, vid vant- och förstagsinfästningar samt vid sammanfogningen skrov-däck. Det senare avslöjar ofta kollisioner. Väl lagade skador är inget problem.
- Utsida skrov i botten och en bit upp på sidorna skall låta stumma när man knackar på skrovet. Skador invändigt på sidotankar och däck kan lättare lagas och påverkar inte båtens styvhet på samma sätt. Lagningar av hål efter flyttade beslag finns nästan alltid på en begagnad Five, eftersom man får sätta beslagen där man själv vill ha dem.
- Om möjligt skjut centerbordet upp och ned (lägg båten på sidan med riggen på). Först utan riggspänning sedan med hårt ansatt riggspänning. Om centerbordet kärvar står inte centerbordslådan emot riggspänningens krafter tillräckligt och kan behöva åtgärdas.
- Tidiga 505 saknar spinnakertunnel. Sedan kom en rund tunnel som sluttade invändigt ned mot botten i båten (gjord för ”liten” 20m² spinnaker). Nu är tunneln oftast rektangulär, vidare och slutar uppe under däck. (gjord för ”stor” 27 m² spinnaker). Slät och oskadd spinnakertunnel är viktigt. Stor spinnaker tilläts från år 2002 – idag ska man ha det! Det gör också båten mycket roligare och mer balanserad på undanvind.

Kontroll av mast och bom

- Kontrollera att masten är rak i obelastat tillstånd och att alla vajrar, fall mm är hela.
- Kontrollera att alla nitar och skruvar på masten sitter fast.
- Äldre båtar kan ha spinnakerfallets block placerat lägre, för lilla spinnakern. När blocket höjs för stora spinnaker (~960 mm från toppen) bör trapetsinfästningen justeras för att hålla tillbaka toppen av masten vid spinnakergång i hårt väder.
- Seldén/Proctor och Super-Spar är de två stora leverantörerna av aluminiummaster. Masterna har blivit styvare. I dag används främst Proctor Alto och Super-Spar M2.
- Tidigare vanliga master är Proctor-D och den styvare Cumulus, även Holt Antares.
- På moderna båtar har dubbla spi-bommar i kolfiber blivit praxis. Det underlättar klart vid gippar. Samtidigt har man också gått över till storbommar av kolfiber och lösfotat storsegel. Att själv montera dubbla spi-bommar på en alu-bom kostar ca 6 000 SEK. Storbom av kolfiber är inte nödvändigt, egentligen.

Kontroll av centerbord och roder

- Bör generellt vara i gott skick.

- Centerbord (CB) och roder blev allt smalare och djupare under början av 2000-talet. CB får sticka ut max. 1450 mm under botten av skrovet. Vid för smalt CB (under 250 mm) pressas båten i sidled vid låga farter. CB stallar.
- Det är inte säkert att en äldre båts CB-låda klarar att få in ett CB med maxdjup. Ingen del av CB får sticka ut under botten vid uppfällt CB.
- ”Gippande” CB finns normalt på nyare båtar. CB vinklas automatiskt ca 2 - 3° mot lovart på kryss, vilket är en fördel. Det är tillåtet att lyfta CB i nedfällt läge rakt upp. Används vid hårt väder eller när gippning ej önskas, idag vanligare att centerbordet fälls akterut. Trimfunktionen finns normalt bara på moderna båtar.
- Lagningar på framkant roder längst ner tyder på grundstötning. Kolla akterspegel och roderbeslag! Det ska inte finnas glapp i rodret – det gör båten svårkontrollerad.
- Rodret bör inte vara extremt litet (för smalt och/eller för kort). Båten blir då svårare att manövrera.
- Helst bör man ha ett fast roder. En del båtar på kontinenten har både ett fast och ett uppfällbart, det senare för sjösättning från långgrunda stränder.

Kontroll av trimfunktioner

- Följande trimfunktioner finns normalt på båten, utöver skot och fall. Kontrollera att linorna är OK och att alla cleats och block fungerar och sitter fast. Alla trimfunktioner är inte lika viktiga, men **de fem första måste fungera**. De minst viktiga står mot slutet av denna lista. Det finns olika metoder för att läsa av hur man justerat resp. trimlina så att man kan hitta tillbaka till samma trim. Det är bra om det finns någon form av skalor.
- Justering av trapetswirens längd på varje sida. Gasten måste arbeta från lätt stående på tanken till helt horisontellt ut från relingen, även långt akterut vid planing.
- Kick till storen. Arbetsområdet måste vara stort eftersom mastens lutning är en viktig trimfunktion och när masten fälls bakåt sjunker bommen ned. Åtkomst från SB & BB sida är nödvändigt.
- Justering av förstag och riggspänning under gång. Vid ökande vind måste masten kunna fällas akteröver vilket gör att man klarar att hålla båten plan. Enbart ändrad riggspänning påverkar också buken i focken och överdelen av storen. Helst åtkomst från SB & BB sida.
- Bridlesystem som får upp bommen till mitten av båten på kryss. Avgörande för höjdtagning. Åtkomst från SB & BB sida. Harkens ledvangsystem är ett alternativ.
- Strut, annan benämning masträtare. Ett justerbart stag som sitter på däck och pressar masten akteröver nära bomfästet. ”Strut på” ger mer buk nertill i storen. En ”gaspedal”.
- Anti-Strut eller mastböjare. Samma stag som ovan men justeringen drar masten framåt. Planar ut buken nertill i storen. Används speciellt i lättvind. Vid spinnakergång i hårdvind måste antistrutten låsas för att förhindra invertering av masten (gäller 27 m² spinn.)
- Justering av focken ut/in och upp/ned. Påverkar farten mycket. Inne vid lättvind, ute vid hårdvind. Uppe vid rest mast, nere vid fälld mast. Åtkomst från SB & BB sida.
- Cunningham i focken. Förflyttar buken framåt i seglet och öppnar akterliket upptill.
- Bomuthal – justeras oftast längs bommen.
- Spinnakerbomslift. Spibommen måste kunna justeras beroende på vindstyrka och seglingsvinkel med vinden. Övriga spinnakerjusteringar är mer komplicerade och beror på om det är en- eller tvåbomssystem, så det tar vi inte upp här.
- Ofta drar en gummicord CB till utfällt läge och en trimtamp drar upp. Vid undanvind kan CB fällas upp några grader för att inte gippa och vid riktigt hård vind fälls centerbordet för att bl.a. balansera den då akterlutande masten. Åtkomst från SB & BB sida är en fördel.
- Cunningham på storen. Förflyttar buken framåt i seglet och öppnar akterliket upptill.

- Tweekersystem som flyttar trapetsfästena i masten ca 1 m uppåt vid spinnakergång. (gäller 27 m² spinn.)
- Justering av vantfästen i långskeppsled För att styra hur rak masten är i sin övre del. Långt fram = mer böjd mast, långt bak = mer rak mast. Bra att ha, men inte nödvändigt.
- Planingsrev (gubb-rev). En nedre tårtbit av storen revas bort mot bommen – det lyfter upp bommen! Underlättar vid mycket fälld mast, både för passage och för bridlesystemet.
- Lyft av CB i nedfällt läge. (se kontroll CB ovan.) Inte en jätteviktig funktion.

Kontroll av segel

- Stora mängder begagnade segel som levereras med båten är sällan något att betala extra för. Ett träningsställ och ett tävlingsställ (mycket prassel i seglen) räcker. Försök hitta en båt med stora spinnakern. Glöm inte kolla att seglen har alla lattor. Saknas tävlingsställ – pruta. Köp i så fall ett begagnat tävlingsställ av en toppseglare.
- Stor spinnaker är tillåtet sedan 2002. Kontrollera om spinnakerduken töjt sig. Jämför med duken vid sömmarna. När spinnakern viks samman som ett lakan skall det vara svårt att få ut innestängd luft. Om inte så är segelduken otät och lämpar sig bara till träning.
- Fock och stor förvaras rullade för att förhindra veck. Spinnakern viks likt lakan.
- Ofta är focken i dacron. Fibrerna i mer extrema segeldukar bryts sönder lättare när focken står och fladdrar vid riggning, slag mm. Dacronfock är också billigare.
- Segel är en förbrukningsvara. Ny fock varje år är vanligt för de som kappseglar mycket aktivt internationellt. Storen håller i 2 - 4 säsonger. Spinnaker någon säsong mindre. För kappsegling lokalt kan seglen fungera bra betydligt längre tid. Mycket hårdvind och kapsejsningar med fladdrande segel förkortar snabbt tiden som seglet är riktigt bra.

Kontroll av övrig utrustning

- Sjösättningskärra är ett måste. Helst av den typ där båten hänger på relingen och stödjer mot en punkt långt föröver på botten av skrovet. Kontrollera så att hjulen håller luften.
- Överkapell är ett måste för att skydda båten. Det ska vara tätt och ha bra passform både med masten uppe och utan mast.
- Kompass är bra att ha om man ska kappsegla aktivt. TackTic är bra kompasser.
- Trailer kan vara bra att ha om man inte har tillgång till annan kärra att köra båten på. Det finns fina kombiprodukter – sjösättningskärror som kan rullas på en trailerbas. Om det följer med en trailer/trailerbas - kontrollera så att däck och fjädringar är OK och fråga om lagren. Trailers från Storbritannien är svårare att få godkända eftersom de ej är besiktigade där. Försök få med ett typintyg och titta efter märkning på kärnan. Finns inte ljus monterade, försök få med ett "lightboard". Det hängs på båtens akterspegel och ansluts till bilens eluttag för släp. På lightboarden finns både röda fasta ljus, bromsljus och blinkers.
- Underkapell är bra om man ska transportera båten mycket. Inget man ska ha på annars.

Kontakta alltid Svenska 505-förbundet om Du funderar på att köpa en 505. Du får goda råd och hjälp att välja rätt båt för Dig! Helt gratis!

Mail: info@int505.se

Webb: www.int505.se

Facebook: www.facebook.com/int505sweden

LYCKA TILL och välkommen i Fivegänget!